

Spis treści

Przedmowa	13
-----------------	----

Prolog

Rozdział 1

Umysł i poznanie	21
1.1. Poznanie - umysł - działanie	23
1.1.1. Umysł jako system przetwarzania informacji	23
1.1.2. Jedność poznania i działania	29
1.2. Psychologia poznawcza: dziedzina czy paradygmat	31
1.2.1. Narodziny i rozwój psychologii poznawczej	31
1.2.2. Psychologia a inne dziedziny badań nad poznaniem	34
1.2.3. Metody badań nad poznaniem	37
1.3. Ogólna architektura umysłu	45
1.3.1. Blokowe modele umysłu	46
1.3.2. Koncepcja poziomów przetwarzania	49
1.3.3. Umysł jako system modułowy	51
1.3.4. Sieciowe modele umysłu	53
1.4. Podsumowanie	56

Część I. Reprezentacje poznawcze

Rozdział 2

Istota i forma reprezentacji umysłowych	59
2.1. Pojęcie reprezentacji umysłowej	60
2.1.1. Reprezentacje a procesy poznawcze	60
2.1.2. Realizm a konstruktywizm	61
2.1.3. Rodzaje reprezentacji umysłowych	62
2.2. Reprezentacje obrazowe	64
2.2.1. Wyobrażenia, wyobrażenia i obrazy umysłowe	64
2.2.2. Teoria reprezentacji obrazowych Kosslyna	65

2.2.3. Hipoteza funkcjonalnej ekwiwalencji percepcji i wyobraźni.	66
2.2.4. Rotacje mentalne.	67
2.2.5. Skaning mentalny.	72
2.2.6. Krytyka stanowiska obrazowego.	75
2.3. Reprezentacje werbalne.	76
2.3.1. Weryfikacja sylogizmów i treści zdań.	76
2.3.2. Teoria podwójnego kodowania.	80
2.3.3. Słowo i obraz - wzajemne relacje.	82
2.3.4. Reprezentacje numeryczne.	86
2.4. Pierwotność czy wtórność nietrwałych reprezentacji umysłowych.	89
2.4.1. Hipoteza języka myśli.	89
2.4.2. Teoria pierwotnych reprezentacji w formie zbioru sądów Pylyshyna.	91
2.4.3. Teoria modeli mentalnych Johnson-Lairda.	95
2.4.4. Stanowisko eklektyczne w sporze o kod reprezentacji umysłowych.	96
2.5. Podsumowanie.	97

Rozdział 3

Pojęcia i schematy.	98
3.1. Konstrukty reprezentacji pojęciowej.	99
3.1.1. Istota i funkcje reprezentacji pojęciowych.	99
3.1.2. Ogólne właściwości pojęć.	100
3.1.3. Pojęcia matrycowe i naturalne.	102
3.2. Struktura i funkcjonowanie reprezentacji pojęciowych.	103
3.2.1. Teorie klasyczne.	103
3.2.2. Teorie probabilistyczne.	108
3.2.3. Teorie prototypów.	112
3.2.4. Teorie egzemplarzy.	123
3.2.5. Porównanie koncepcji reprezentacji pojęciowych.	125
3.3. Dynamiczna koncepcja umysłu, czyli o relacjach między pojęciami.	126
3.3.1. Teorie sieci semantycznej.	126
3.3.2. Złożone struktury sieciowe.	128
3.3.3. Teoria schematów.	129
3.3.4. Teoria ram.	132
3.3.5. Teoria planów, scen i tematów.	133
3.3.6. Porównanie koncepcji struktur sieciowych.	134
3.4. Podsumowanie.	135

Rozdział 4

Wiedza.	136
4.1. Rodzaje wiedzy.	138
4.1.1. Wiedza deklaratywna i proceduralna.	138
4.1.2. Wiedza jawna i niejawna.	140
4.2. Organizacja wiedzy.	148
4.2.1. Reprezentacja wiedzy za pomocą cech.	148
4.2.2. Organizacja wiedzy semantycznej.	151
4.2.3. Organizacja wiedzy proceduralnej: systemy reguł.	157
4.2.4. Organizacja wiedzy w modelach ACT, ACT* i ACT-R.	159

4.3. Nabywanie wiedzy.	163
4.3.1. Nabywanie wiedzy semantycznej.	163
4.3.2. Nabywanie wiedzy proceduralnej.	164
4.3.3. Nabywanie wiedzy niejawnej.	166
4.4. Wiedza ekspercka.	168
4.4.1. Kryteria i właściwości wiedzy eksperckiej.	168
4.4.2. Nabywanie wiedzy eksperckiej.	173
4.5. Podsumowanie.	174

Część II. Elementarne procesy poznawcze

Rozdział 5 ^{k2}

Uwaga i świadomość.	177
5.1. Istota i aspekty uwagi.	178
5.2. Teorie uwagi.	186
5.2.1. Teorie selekcji źródła informacji.	187
5.2.2. Teorie przeszukiwania pola percepcyjnego.	195
5.2.3. Teorie przedłużonej koncentracji.	200
5.2.4. Teorie podzielności.	209
5.2.5. Teorie przerzutności.	217
5.3. Uwaga, percepcja i (nie)świadomość.	221
5.3.1. Analiza wskazówek peryferycznych.	223
5.3.2. Reakcje na informacje odrzucane.	224
5.3.3. Poprzedzanie podprogowe.	225
5.4. Podsumowanie.	228

Rozdział 6

Kontrola poznawcza.	229
6.1. Czynności automatyczne i automatyzacja.	231
6.1.1. Kryteria automatyczności przetwarzania.	231
6.1.2. Schneidera i Shiffrina teoria kontinuum.	233
6.1.3. Logana teoria rywalizacji egzemplarzy.	239
6.1.4. Konsekwencje automatyzacji czynności.	248
6.2. Hamowanie jako mechanizm kontrolny.	251
6.2.1. Istota i funkcje hamowania.	251
6.2.2. Hamowanie dominującej reakcji.	253
6.2.3. Odporność na dystrakcję.	255
6.2.4. Odporność na interferencję proaktywną.	261
6.2.5. Czy hamowanie jest konstruktem jednorodnym?.	262
6.5. Funkcje zarządcze.	266
6.3.1. Istota funkcji zarządczych czyli <i>homunculus</i> odnaleziony.	266
6.3.2. Rodzaje funkcji zarządczych.	267
6.3.3. Mechanizm zarządczy w koncepcji uwagi Posnera.	269

6.3.4. Dwustopniowy system kontroli zachowania w koncepcji Shallice'a	271
6.3.5. Centralny system wykonawczy pamięci roboczej w modelu Baddeleya	274
6.4. Podsumowanie	276

Rozdział 7 k Z.

Percepcja	277
7.1. Podstawowe właściwości percepcji	278
7.1.1. Recepcja sensoryczna i percepcja umysłowa	278
7.1.2. Naiwne koncepcje spostrzegania	280
7.1.3. Spostrzeganie a rozpoznawanie wzorców	281
7.2. Spostrzeganie jako proces oddolny	283
7.2.1. Odbiór i kodowanie wrażeń zmysłowych	283
7.2.2. Magazyny informacji sensorycznej	285
7.2.3. Spostrzeganie głębi	288
7.2.4. Identyfikacja obiektu	292
7.3. Spostrzeganie jako proces odgórny	295
7.3.1. Stałość spostrzegania	295
7.3.2. Nastawienie	296
7.3.3. Złudzenia i błędy percepcji	297
7.3.4. Wpływ kontekstu na spostrzeganie	298
7.4. Teorie percepcji	299
7.4.1. Teoria asocjacionistyczna	299
7.4.2. Teoria postaciowa	301
7.4.3. Teoria wzorców	303
7.4.4. Teoria cech	305
7.4.5. Teoria obliczeniowa	307
7.4.6. Teoria ekologiczna	309
7.5. Proces spostrzegania w praktyce	312
7.5.1. Spostrzeganie twarzy	312
7.5.2. Czytanie słów	314
7.6. Podsumowanie	317

Rozdział 8

Pamięć	319
8.1. Natura pamięci	320
8.1.1. Rodzaje i funkcje pamięci	320
8.1.2. Blokowe (magazynowe) modele pamięci	326
8.1.3. Procesualne modele pamięci	333
8.2. Systemy pamięci przemijającej	340
8.2.1. Pamięć sensoryczna	340
8.2.2. Pamięć krótkotrwała	343
8.2.3. Pamięć robocza: wielokomponentowy model Baddeleya	349
8.2.4. Pamięć robocza: model aktywacyjny Cowana	355
8.2.5. Model długotrwałej pamięci roboczej Ericssona i Kintscha	358
8.2.6. Pamięć prospektywna	360
8.3. Systemy pamięci trwałej	363
8.3.1. Pamięć semantyczna	363

8.3.2. Pamięć epizodyczna	366
8.3.3. Pamięć autobiograficzna	369
8.4. Podsumowanie	371

Rozdział 9

Czynności pamięciowe	372
9.1. Fazy procesu pamięciowego: prawda czy złudzenie?	373
9.2. Zapamiętywanie	377
9.2.1. Procesy kodowania	377
9.2.2. Interferencja proaktywna	387
9.2.3. Konsolidacja śladu pamięciowego	389
9.2.4. Techniki mnemoniczne	390
9.3. Przechowywanie	396
9.3.1. Zapominanie	396
9.3.2. Interferencja retroaktywna	397
9.3.3. Zanikanie śladu kontra utrata dostępu	399
9.3.4. Reminiscencja	400
9.4. Odpamiętywanie	403
9.4.1. Rodzaje odpamiętywania	403
9.4.2. Rola wskazówek naprowadzających i kontekstu	407
9.5. Zawodność pamięci	409
9.5.1. Pamięć naocznych świadków	409
9.5.2. Fałszywe wspomnienia	412
9.5.3. Amnezja	414
9.6. Podsumowanie	416

Część III. Złożone procesy poznawcze

Rozdział 10

Myślenie i rozumowanie	419
10.1. Istota myślenia	421
10.2. Rodzaje myślenia	425
10.2.1. Myślenie autystyczne i realistyczne	425
10.2.2. Myślenie produktywne i reproduktywne	426
10.2.3. Myślenie twórcze i odtwórcze	427
10.2.4. Myślenie krytyczne	428
10.2.5. Od myślenia sensoryczno-motorycznego do postformalnego	429
10.3. Teorie myślenia	430
10.3.1. Teoria Berlyne'a	431
10.3.2. Teoria Barona	433
10.4. Struktura myślenia	436
10.4.1. Elementy struktury myślenia	436
10.4.2. Operacje i strategie	437
10.4.3. Reguły, algorytmy i heurystyki	439
10.4.4. Myślenie a inne złożone procesy poznawcze	442

10.5. Rozumowanie dedukcyjne.	444
10.5.1. Dedukcja i indukcja.	444
10.5.2. Rozumowanie sylogistyczne.	447
10.5.3. Błędy rozumowania sylogistycznego.	449
10.5.4. Wpływ wiedzy i kontekstu na rozumowanie sylogistyczne.	453
10.6. Rozumowanie warunkowe.	455
10.6.1. Istota rozumowania warunkowego.	455
10.6.2. Błędy rozumowania warunkowego.	456
10.6.3. Wpływ wiedzy i kontekstu na rozumowanie warunkowe.	458
10.7. Teorie rozumowania dedukcyjnego.	462
10.7.1. Teoria abstrakcyjnych reguł.	462
10.7.2. Teoria modeli mentalnych.	465
10.8. Rozumowanie indukcyjne.	472
10.8.1. Testowanie hipotez.	472
10.8.2. Rozumowanie przez analogię.	473
10.9. Inne rodzaje rozumowania.	478
10.9.1. Rozumowanie probabilistyczne.	478
10.9.2. Rozumowanie nieformalne.	479
10.10. Podsumowanie.	481

Rozdział 11

Rozwiązywanie problemów.	483
11.1. Problem i rozwiązywanie problemu.	484
11.2. Typy problemów.	486
11.2.1. Podział problemów ze względu na ich cechy i strukturę.	487
11.2.2. Podział problemów ze względu na wymagania poznawcze.	491
11.3. Teorie rozwiązywania problemów.	498
11.3.1. Teoria Newella i Simona.	498
11.3.2. Inne ujęcia teoretyczne procesu rozwiązywania problemów.	502
11.4. Heurystyki rozwiązywania problemów.	503
11.4.1. Metoda redukcji różnicy.	503
11.4.2. Metoda poruszania się wstecz.	507
11.4.3. Metoda analizy środków i celów.	507
11.5. Fazy rozwiązywania problemów.	512
11.5.1. Faza identyfikacji problemu.	513
11.5.2. Faza definiowania problemu.	514
11.5.3. Faza doboru strategii.	519
11.5.4. Faza zdobywania informacji.	523
11.5.5. Faza alokacji zasobów.	524
11.5.6. Faza monitorowania postępu.	527
11.5.7. Faza oceny poprawności rozwiązania.	528
11.6. Przeszkody w rozwiązywaniu problemów.	529
11.6.1. Sztywność myślenia.	529
11.6.2. Nastawienie.	530
11.6.3. Fiksacja funkcjonalna.	531
11.7. Czynniki wspomagające rozwiązywanie problemów.	533
11.7.1. Transfer pozytywny.	533
11.7.2. Transfer przez analogię.	534

11.7.3. Inkubacja	535
11.7.4. Wgląd	537
11.8. Rozwiązywanie złożonych problemów	541
11.9. Podsumowanie	546

Rozdział 12

Wydawanie sądów i podejmowanie decyzji	548
12.1. Wydawanie sądów	549
12.1.1. Tendencyjność w wydawaniu sądów	550
12.1.2. Ignorowanie proporcji podstawowej	557
12.1.3. Wady i zalety prostych heurystyk	561
12.1.4. Sądy intuicyjne	563
12.2. Podejmowanie decyzji	572
12.2.1. Klasyczna teoria decyzji	572
12.2.2. Strategie w podejmowaniu decyzji	576
12.2.3. Teoria perspektywy	581
12.2.4. Proces podejmowania decyzji	584
12.3. Podsumowanie	588

Rozdział 13

Język i mowa	589
13.1. Natura języka	590
13.1.1. Język jako system	590
13.1.2. Poziomy języka	594
13.1.3. Język a poznanie	599
13.2. Przyswajanie języka	602
13.2.1. Problem natywizmu	602
13.2.2. Stadia przyswajania języka	607
13.2.3. Dwujęzyczność i wielojęzyczność	609
13.3. Mówienie	612
13.3.1. Planowanie mowy	612
13.3.2. Kodowanie semantyczno-syntaktyczne	615
13.3.3. Kodowanie fonologiczne	616
13.4. Rozumienie przekazów językowych	619
13.4.1. Złamanie kodu	619
13.4.2. Rozbiór zdania	621
13.4.3. Budowa modelu sytuacyjnego i wnioskowanie	625
13.5. Podsumowanie	628

Słownik terminów	269
----------------------------	-----

Bibliografia	663
------------------------	-----

Indeks nazwisk	721
--------------------------	-----

Indeks rzeczowy	733
---------------------------	-----